

Ljudski glasnik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica štov. 5.

Telefon št. 423.

V preudarek.

Naša država se bliža časom, ko bo moralo delo gospodarskih, socialnih in drugih problemov in sploh vse politično udejstvovanje dobiti novih smernic, da pridemo do prepotrebne mirnega dela, ki bo ob enem nesebično in pošteno in bo imelo za resnični edini namen in cilj: koristi celokupnega ujedinjenega naroda. V to svrhu pa bodo morale brezpogojno oživeti praktične misli in novi programi, ki bodo v stanu mogočno zaječiti nevarne valove toka, ki hoče v naši državi vse poplaviti in opustošiti.

Pri površnem opazovanju bi se zdelo, da vroči boj, ki divja vsepovsod, ne potrebuje nadnaravnega mišljenja in gibanja — ker stopa v ospredje samo to, kar je naravno. In vendar ni nič bolj nevarno kot taka iluzija! Nasprotno: duševno življenje se mora stopnjevat v taki meri, v kakršni raste in se pomnožuje zunanje življenje. Ker pa pri nas tega manjka na vseh koncih in krajih brez izjeme, zato gremo vedno in vedno navzdol. Povsod samo medsebojno razvnanje sovraštva, vse mišljenje in delovanje je osredotočeno samo okrog posameznih oseb in trenutnih osebnih ali strankarskih dobrot. Vsi se pravzaprav zavedajo, kam drve in uvidevajo posledice svojega ravnanja, vsi povdarjajo, da je vse to nevzdržljivo — nikogar pa ni, ki bi resno postavil tej nevzdržljivosti jez, slekel samoljubje in se brez pridržka posvetil duševnemu preporodu našega ljudstva, ki nas edino more rešiti preteče pogube.

Za človeškimi dejanji mora tičati nadnaravno načelo in programi, ki so nekak predpogoj dejanj, se morajo roditi iz praktičnega razuma, ki

obvaduje svet; ne smejo pa se popolnoma omejiti v goli in povrh še časovno omejeni posvetnosti in izgubiti iz vidika vso duševnost in vseobsegajoče božje zakone.

Življenski razum in življenska modrost morata koreniniti v Večnem, naslanjati se morata na nadnaravno obzorje, ki nam ga nudi vera. Nositi morata v sebi toploto in sicer toploto ljubezni. — Če vsega tega manjka, tedaj se razblini ves praktični zmisel v podrobnosti, katerim manjka jedrnat vsebine. Praktično udejstvovanje v politiki zaide na napačne poti, ker nima več prave zveze med višjim duševnim življenjem in dejanjem.

V boju za fraze.

Vse stranke so nam v zadnjem političnem boju obetale rešitev iz dosedanje nevzdržne politične situacije, iz revščine, bede in obupa, ki so mu pri nas izročeni skoro vsi sloji na milost in nemilost. Kdor je verjel obljubam političnih strank, je bil uverjen, da se nam bliža toli zaželeno in težko pričakovano odrešenje.

Ali je bilo tako pričakovanje sploh upravičeno? — Niti iz daleka ne! — Kajti če je kdo razsodno motril obetanja naših političnih strank, je prišel lahko do prepričanja, da se vrši ves boj, v kolikor se sploh resno vrši, samo okrog malopomembnih fraz ali pa fantomov, ki so včasih preračunjeni zgolj v to, da namečejo nerazsodnim ljudskim masam peska v oči. „Šlagerji“ v naši dobi pri nas so: centralizem, avtonomija, revizija ustave, plemenski separatizem in drugega več. Prav kakor da bi bile te fraze čudezna zdravila, ki lahko ozdravijo naše vsestransko hiranje in

propadanje. V resnici pa niso drugega kot nevarna igra s temelji naše države za ceno strankarskih dobičkov.

Gavno, za kar pravzaprav v naši državi gre, pa se je povdarjalo vse premašo, ker je pomen te stvari zabilisal boj za fraze. Ljudstvo pa je izgubilo svojo pravo orijentacijo in lastno razsodnost in drvelo za več ali manj brezpomembnimi besedami.

Tisto, za kar se naši „politiki“ najmanj brigajo, kar pa je naši državi najbolj potrebno in jo edino še more rešiti preteče pogube je **dobra javna uprava**. Od dobre uprave je odvisno vse. Dobra javna uprava lahko zmanjša bremena davkoplačevalcev in istočasno zviša dohodeke državnih blagajin, ona lahko zadovolji ljudstvo v vseh ozirih: na gospodarskem in socialnem polju, v vprašanju šolstva, v uradniških zadevah, dovede nam olajšave v vojaških ozirih in prinese splošno blagostanje in ugled države na znotraj in na zunanaj. Zgledov za to imamo v politični zgodovini več kot dovolj.

Pri nas je od dobre uprave odvisno vse. Edino zanjo bi bil potreben boj na vsej črti, ne pa za fraze, ki ne pomenijo nič ali pa vsaj ne veliko več kot nič. Avtonomistično urejena država je v danih razmerah lahko desetkrat slabša kot pa najstrožje centralistično urejeno državno telo, če ima boljšo upravo — in nasprotno. Ako hočemo ozdraviti našo državo, nam ni treba udeležiti nobene gori omenjenih fraz in fantomov ampak delati le na to, da se uvede v našo državno upravo pravilni sistem in pošteno delo v vseh ozirih. Današnja borba za malopomembne besede pa rodi zgolj nezadovoljnost vseh slojev in ustvarja apatijo v pridobitnih krogih, prinaša nam slabe gospodar-

ske razmere, narekuje nepokorščino napram državnim oblastem in nas zavaja v nevoljo, ki meji ponekod že na upornost in medsebojno sovraštvo.

V času, ko nam je najbolj treba smotrenega, preudarnega in resnega dela v vseh državnih panogah in potrebah — tratijo „politični voditelji“ našega naroda svoj dragoceni čas za brezplodne politične fraze in poleg tega še umetno netijo nezadovoljnost ljudstva. Tako „politično delo“ je brezdomno korenina vsega zla.

Čas bi že bil, da bi naše ljudstvo izpregledalo in obračunilo s političnimi farizeji, ki imajo strah pred poštenim delom za ljudski blagor in vodijo ljudstvo v propast, ko ga varajo s političnimi frazami in fantomi, mesto da bi krenili že vendar nkrat na pot realne politike.

Politični položaj.

Notranjepolitični položaj se zadnji teden ni dosti razbistril. Dne 25. marca so se sestali v Zagrebu poslanci Hrvatske republikanske seljačke stranke. O sestanku samem so bila sicer izdana razna poročila, po katerih se Radičevi poslanci izrekajo za sporazum s Srbi, vendar pa ni iz njih jasno razvidno, kako menijo doseči ta sporazum. V naslednjih dneh sta bila v Zagrebu načelnik SLS dr. Korošec in vodja bosanskih muslimanov dr. Spaho. Listi so poročali, da se je med njima in Radičem dosegel načelen sporazum. Kakšen je ta načelen sporazum, tudi javnost ničesar ne ve. Vsekakor temelji na reviziji ustave, toda v katerem obsegu naj se revizija izvede, ni znano. Radič je federalist in republikanec, dr. Korošec je avtonomist, pa tudi federalist, republikanec in monarhist. Muslimani oz. njih voditelj dr. Spaho je bosanski avtonomist in monarhist. V čem obstoji sporazum med temi tremi voditelji, je pač težko razsoditi. Srbska radikalna stranka je na znotraj bolj kot kdaj prej utrjena, ker ne vidijo Srbi v izidu volitev samo ogroženja radikalne stranke, temveč srbstva samega. Radikalna stranka in vlada se doslej še nista z nikomur oficijelno pogajali, vsled česar tudi ni mogoče soditi, kaj namerava vlada ukreniti. Kakor je videti, čaka vlada na razvoj dogodkov v parlamentu. Po izjavah, ki jih bodo posamezne stranke podale v narodni skupščini in po tem, ali pride Radič v Beograd ali ne, bo vlada tudi zavzela svoje stališče. Sodeč po pisavi srbskih listov, radikalc ne bodo odnehali zlepa, to pa tem manj, ker imajo

vso državno oblast v svojih rokah. Vsekakor boj za revizijo ustave, ki jo doslej še nobena stranka ni podrobno označila, ne bo lahek ter je pričakovati, da bo največji račun za ta boj plačalo ljudstvo zlasti na gospodarskem polju. Namesto sporazumnega sodelovanja in resnega dela za povzdigo našega narodnega gospodarstva, za zboljšanje naših gospodarskih in življenskih razmer, se nam obeta dolgotrajna brezplodna borba v parlamentu in izven nje za prazne fraze in za to, da se dvignejo na površje posamezni voditelji naroda, ljudstvo pa bo še nadalje stradalo in plačevalo visoke davke. Namesto mastnih kosov mesa in velikih kosov kruha se nam za bodočnost obetajo samo neprestano nove volitve. Kakor smo že rekli, bomo dobili jasnejšo sliko našega notranjega položaja šele po sestanku narodne skupščine. Vse, kar pišejo listi, je prazno prerakanje, vesti pa, ki jih prinašajo, ne nudijo nobene gotovosti. Za enkrat je samo gotovo, da bo Pašić kot predsednik vlade pozval načelnike vseh strank na posvetovanje, da bi zvedel njihovo mnenje o političnem položaju. Ob tej priliki bo Pašić tudi označil stališče vlade in radikalne stranke.

V zunanjepolitičnem položaju stoji še zmeraj v ospredju spor med Francijo in Nemčijo, ki se še vedno razvija. Vojaška zasedba ruhrskega ozemlja, kjer živi tudi več tisoč slovenskih rudarjev, je prinesla Franciji več izgube kot dobička. Pomisliti je treba, da velja Francijo vzdrževanje vojaštva v zasedenem nemškem ozemlju ogromne vsote denarja in da niso mogli Francozi vzdržati v premogovnikih in velikih industrijskih podjetjih in Poruhrju obratovanja v onem obsegu, v katerem bi se mogli kriti stroški zasedbe ter celo iztirjati reparacijske vsote, ki jih Nemčija dolguje Franciji. Škoda, ki so jo Nemci prizadejali francoski zemlji, je ogromna in znaša 102 milijardi zlatih frankov. Francija je škodo plačala doslej iz lastnih sredstev ter je v ta namen potrošila nad 50 milijard frankov, Nemčija je na račun obnove povrnila komaj 4 milijarde. Ako primerjamo ti dve vsoti, takoj uganemo, zakaj so Francozi zasedli Poruhrje. Gotovo je, da Francija ne more gospodarsko ugonobiti samo sebe, če hoče popraviti nemške grehe. Iz tega razloga je pritisnila na Nemčijo s silo. Zasedba Poruhrja ni nič drugega, nego prisilno jamstvo za obnovo porušenih francoskih krajev. Zanimivo je, da so Nemci najbolj ugonabljali kraje, ki so bili bogati na zemeljskih pridelkih in pa ndustrijsko

razviti. Ti kraji sami so pred vojno plačali eno petino celokupnih francoskih davkov.

Po zadnjih poročilih se kaže, kakor da Nemčija popušča.

Dr. Seipel, ki je bil pred kratkim v Beogradu, kjer je sklenil z našo državo konvencijo, ki pa za nas Slovence, kakor so poročali časopisi, ni bila posebno ugodna, se nahaja sedaj v Milanu v Italiji na konferenci z Mussolinijem. Gre za ozdravitev avstrijskih financ, za gospodarsko pogodbo Avstrije z Italijo, za ureditev mednarodnih razmer itd. Te dni ga je sprejel v avdienci tudi italijanski kralj, ki se je živo zanimal za razmere v Avstriji. Isti dan je sprejel dr. Seipla tudi sv. oče.

Govori se, da se pogajanja s Turki, ki so tako žalostno končala v Lausanni, zopet začno ta mesec. Vsa diplomatska pogajanja niso imela nobenega uspeha, kajti Turki so bili kratkomalo zavrnili zavezniški načrt mirovne pogodbe in stavili svoje protipredloge, na katere pa zavezniki niso pristali. Od takrat si pošiljajo drug drugemu noto za noto, a uspeha ni. Iz vsega se da videti, da se Turkom nikamor ne mudi, ker imajo za sabo sovjetsko Rusijo.

Ogrska se je baje začela približevati Češkoslovaški, kajti govori se, da obišče grof Bethlen Prago, kjer poseti dr. Beneša, češkoslovaškega zunanjega ministra, in sicer v zadevi vstopa Mažarske v malo antanto.

Isti pomen ima baje nameravani obisk avstrijskega kanclerja dr. Seipla v Pragi. Trdijo, da je namen tega političnega popotovanja zbližanje Avstrije z malo antanto v obliki priključitve k njej.

Oba obiska pa sta še negotova in sklepanja o njih namenih in uspehih so še prezgodnja. Gotovo pa je, da stojimo sedaj pred novo grupacijo (uredbo) srednje Evrope. Morda stojimo celo pred gospodarsko in carinsko zvezo dononavskih držav?!

Vsekako se nam bližajo velevažni notranji in zunanji politični dogodki.

Prispevajte v naše sklade!

Kako sem postal pesnik.

V svojem trinajstem letu so me zopet preselili od deda k staršem nazaj. Dejali so, da bo to zame jako zdravo, ker me ded strahovito razvaja, še prav posebno pa me na nobeno najmanjše delo ne priučuje. Pod »delo« pa razumejo v naši vasi samo telesne opravke, ki mi jih je ded res znal skrbno prihraniti. In v tem sem mu tako rad ustrezal, da je nastala v Laščah prislovica, ki so jo rabili za primero pri vsakem brezdelnežu: »Je len kavelj kot mežnarjev Pavel.«

To prislovico pa sva smatrala moj ded in jaz za brezmiselnost in sva jo prezirala. Dela v resnici nisem sovražil. Ded je bil priden od jutra do mraka, jaz pa sem ga rad in strokovnjaško opazoval in sem bil vedno v njegovi bližini, včasih sem se zamotil s kako knjigo, še večkrat pa s svojimi mislimi. In če sem si izmislil kako zgodbo ali celo napravil pesem, tedaj je bil on prvi, ki sem mu vse razodel, in takrat je žvižgal tiho predse. To je bilo njegovo priznanje.

Oče pa je bil strožji. Menil je, da fantu trda vzgoja nič ne škoduje, posebno še, če je tako sanjav kot jaz. In če danes premislim, je imel oče prav in ded tudi prav.

Nekega dne me je vzel torej strogi gospod oče v svojo upravo in sklenil, da me bo, kakor je nekdanj faraon napravil z Izraeliti, »k težkim delom priganjal«. Takrat so pri nas podrli malo kolnico in na njenem mestu naj bi stala nova, zanj bi pa porabili še porabno opeko stare.

Kdor je kdaj videl staro opeko, ki se je drži rjavo, hrapavo, gnusno, ostudno, nemarno in ogabno apno, ve, da spada to k največjim skazam na svetu. Vse moje čustvovanje se je uprlo, bržko sem jo zagledal, in smrtna groza me je stresla, ko je oče pokazal na velik kup opeke, mi dal zidarsko kladivo in rekel:

»Opeko boš ostrgal! Vse staro apno mora proč! Če je kakšne opeke še polovica, se lahko še porabi. Male kosce lahko stran vržeš. Čez pol ure pridem pogledat, do kod si že.«

Po tem poučilu je odšel. Sedel sem na kup opeke in začel v onemogli bolesti in jezi jokati. Imel sem občutek, da so mi prizadejali grozno sramoto. Vzel sem opeko v roko, pa jo takoj zopet izpustil; zakaj bilo mi je, kakor bi pograbil ježa. Nazadnje sem si obvezal robec krog levece, s katero sem moral držati opeko, in z desnico trudno odbijal apno.

Zdel sem se revež. Še pretekli teden sem poslal v mesto »Žvonu« dve pesmi: »Solza« in »Spomin« — in zdaj strgam opeko! »Solza« je kapala na staro apno, ki je bilo tako mrtvo, da ni moglo niti srdito zasikati več, in le še »Spomin« na izgubljeni srečni čas mi je preostal. Razvnel sem se prav po otročje.

Kaj je bilo izbornih očetov v našem šolskem berilu! Na primer ta, ki je dejal: »Sin, tu kopje ti podam, pretežko mojim je rokam.« Ali mi je dal moj oče kopje? Zidarsko kladivo mi je dal. Ali tisti oče, o katerem se tako lepo glasi: »Bil deček sem še majhen, na nogah komaj stal, že vzel me oče sabo na morskó je obal.« K morju! Moj oče me ni postavil k morju, ampak h kupu opeke! Ali celo tisti oče, ki je jezdil s svojim sinom prepevat v kraljeve gradove. »In strunam zdaj moj sin, najblajše vabi glase iz srca globočin.« A »glas«, ki sem ga mogel jaz »izvabljal«, je bilo nesramno škrtanje zidarskega kladiva po hrapavih opekah.

Gnev me je pograbil. Domislil sem se, da bi jo mogel ubrati, zbežati v ves svet. Morda kot Robinzon na zelenem otoku. Pa znal sem dovolj zemljepisja in sem vedel, da je iz laščanske vasi pa do Trsta dolga pot, in le v Trstu bi mogel dobiti ladjo, ki bi bila tako prijazna, da bi me sprejela na krov in se potlej razbila ob zelenem otoku.

»Jej, jej, glej no! Mežnarjev Pavel strga opeko!«

Dva šolska tovariša sta bila: Vrtačarjev Jakec in Rakarjev Nejče. Odkod sta neki prišla? Druge kratki sta morala biti pridna in še ob praznikih sta morala na delo. Danes sta pohajkovala. Prišla sta na naše dvorišče in se postavila predme z rokami v žepu prav po gosposko.

»Kaj je pa tebi v glavo padlo,« je vprašal Vrtačarjev Jakec, »da si se na delo spravil?«

Napravil sem dobrovoljen obraz.

»Ah, kolnico zidamo, pa me je poslal oče malo opeko praskat. To je prav kratkočasno!«

»Lepo bi se branil,« je dejal Rakarjev Nejče, »se grem raje v bajer kopat.«

»Da, midva potujeva v kopel!« je s ponosom poudarjal Vrtačarjev.

O, ta smrkolina! Srajca jima je še gledala pri hlačah ven, pa sta pohajkovala in po gosposko »potovala v kopel«. Zaklical sem jima, da vsi otroci niso tako leni kakor onadva in da naj me, prosim, pri delu ne motita.

In šla sta, in zapela sta:

»Sem len kavelj kot mežnarjev Pavel!«

Da se zasramovani delavec lahko razsrdi in da mož delovne roke, ki ga zasmehujejo postopajoči brezdelneži, postane tudi grob, to bo vsakdo razumel. Vrgel sem torej za ničvrednežema polovico opeke, zadel ju sicer nisem, mislil sem pa vendar-le, da sem storil nekaj dobrega v obrambo svoje napadene pridnosti.

Tedaj se je prikazal moj oče. Potožil sem mu, da sedim tu na tem kupu opeke naravnost v zasramovanje in v zgledovanje, on pa je dejal: »Vidiš, to je zato, ker si sicer tako len. Zadnji čas je bil, da kaj storiš, sicer postaneš prevelik mehkužnež!«

In zopet sem bil sam. Tako ni šlo dalje, to je bilo jasno! Nekaj se je moralo zgoditi! Nekaj strašnega! Sklenil sem, da sam sebe pohabim. Hotel sem si s silovitim udarcem s pomočjo zidarskega kladiva zmečkati palec na levi, narediti se tako za delanezmožnega invalida, pripraviti svojim staršem skrb in slabo vest in jih razen tega prisiliti, da pošljejo v mesto po dragega doktorja.

Mišljeno — ne storjeno! Ko sem namreč držal levi palec na opeki in je s kladivom oborožena desnica zamahnila, se je zgodilo, — da sem palec v zadnjem trenutku izmaknil in se je le opeka zdrobila.

Opazoval sem kosce razdejane opeke, ki je bila nadomestno žrtvovana kot nekdanj oven za Abrahamovega sina Izaka. Čudil sem se sam sebi in lizal levi palec, ki je bil visel v tako strahoviti nevarnosti. Prav čutil sem, kako me je bolel. Nato sem pa gledal zopet na razpočeno opeko. Kaj postavna stvarica je bila. Predno bi jo očistil in postavil v snažno stanje porabnih opek, bi bilo še dosti trdega dela. Zdaj je ležala v razvalinah in njene kosce sem lahko (glasom poučila) vrgel proč.

Da se mi je pri tem nekaj imenitnega posvetilo, je bilo jasno. Če mi je zdaj prišla opeka pod roko, ki sem sumil, da utegne biti njeno čiščenje nerodno in nadležno, sem jo z drznim udarcem razsul, kosce pa vrgel proč.

Da me je pri tem junaštvu oče opazoval in zalotil, to je bila že usoda tega ogljenočrnega dneva. Jezno je priskočil, mi razložil moj zločin in mi ukazal, naj grem takoj z njim »noter«. Kaj je to pomenilo, sem vedel. Trinog ni bil moj oče in tudi pravičen je bil, doslej mi je dal v življenju le dvakrat okusiti palico. Da bo šlo pa zdaj v tretje rado, mi je bilo jasno. Začel sem tuliti in prositi in stal sem usmiljenja vreden

pred njim. Ostal je strog in neizprosen.

»Čakaj, cigan, zdaj pa dobiš pošteno —«

»Blagorodni gospod Pavel K.!«

Mož, ki je tako nenadejano uljudno prekinil očetov kazenski nagovor, je bil pismonoša. Prišel je ravno v odločilnem trenutku skozi vratica na dvorišču in prinesel pismo.

»Gospod Pavel K.« je ponovil smehljaje.

Oče je pismo ogledal, odkimal z glavo in dejal: »Meni je ime Avguštin.«

»In ded se imenuje Janez«, je dejal pismonoša, »potlej bo že najbrže tale pravi.«

In pokazal je name. Iztegnil sem vrat, bral na naslovu svoje ime, nad njim pa tiskano »Uredništvo Zvona« in sem zakričal in zavpil:

»To je moje pismo!«

Z željno roko sem pograbil zanj.

»Bomo videli! Čakaj, gremo v hišo!« je dejal oče.

Trepetal sem od razburjenja in venomer kričal, da je to moje pismo, da ga hočem sam imeti, pozabil sem ves strah in sem skušal očetu pismo iztrgati. Pa oče je držal pismo trdno, ga odprl in polglasno bral:

Blagorodni gospod

Pavel K.!

Vaši odposlani pesmi »Solza« in »Spomin« nam ugajata. Natisnjeni bosta v eni izmed prihodnjih števil »Zvona«. Nadaljni prispevki nas bodo razveselili.

Z odličnim spoštovanjem udano

Uredništvo »Zvona«.

Pogrkoval sem in stokal, segal po čudežnem pismu in solze so mi lile čez obraz. Oče me je vprašal, če sem kaj tjakaj odposlal. Komaj sem bil v stanu pritrditi. Tedaj je pismo zopet potisnil v kuverto in zmeden dejal: »Tega bi si ne bil mislil!«

Da bi pa zdaj »blagorodnega gospoda pesnika« pretepel, tega si ni upal več. Poklical je mater, ji pokazal pismo in tiho ž njo govoril.

Nazadnje mi je dal pismo in dejal:

»Tu imaš, pa pojdi h gospodu učitelju in mu ga pokaži, in potlej greš lahko k dedu. Opeko bo kdo drug ostrgal.«

To je lepo napravil.

Kakor v blaženih sanjah sem korakal po vaški cesti. Vrtačarjev Jakc in Rakarjev Nečce sta me srečala. Prihajala sta od kopanja. Norčevala sta se, da sem delo že zopet končal. Nemo sem jima pokazal pi-

smo. Zlogovala sta ga, pa nista dosti razumela, vendar sta takoj utihnila in šla prijazno do šole z mano.

Učitelj je bil mlad mož, ki me je še v prostih urah posebej učil in ki ga moram zahvaliti za marsikaj prostega, bogatega, mladostnega poleta. Razveselil se je svojega šolarja.

Najlepše pa je bilo pri delu. Stari mož je obdeloval svoje polje.

»Pomisli ded: dve moji pesmi bodo tiskali v mestu!«

Ponudil sem mu pismo. Pa obrišal si je najprej roko, predno je prijel beli papir. Potlej je bral. In zasilalo je v očeh pod zaraščenimi obrvmi in lahko žvižganje se je izvilo kot zlat napev v poletni zrak.

Jaz pa sem srečen legel v mejico in zakopal delatrudni roki v mehko zeleno travo.

Po Paulu Kellerju — F. Š.

INOZEMSKÉ VESTI.

Sv. oče proti politikujočim duhovnikom. Listi poročajo, da se je mudil v Rimu vodja češkoslovaških klerikalcev Šramek, da intervenira v Vatikanu, naj bi sv. oče preklical prepoved, s katero je papež Pij XI. prepovedal duhovnikom, da bi se aktivno pečali s politiko. Šramek je obiskal papeževnega državnega tajnika kardinala Gasparrija, kateremu je predložil posledice te prepovedi, ki bi imela to za posledico, da bi morali v smislu te prepovedi odložiti mandate vsi duhovniki in bi bile tako v svoji eksistenci ogrožene vse katoliške stranke v Češkoslovaški. Kardinal Gasparri je baje odgovoril, da je volja sv. očeta neomajna in da ne more glede prepovedi ničesar ukreniti. — Značilno je, da so svoj čas o tej prepovedi poročali vsi inozemski listi in da so jo prinesli tudi slovenski — razen »Slovenca«, »Domoljuba« in drugih glasil SLS. Kjer gre za interese SLS, tam ne poslušajo naši klerikalci niti sv. očeta. To da misliti!

Papežovo velikonočno pastirsko pismo. Papež je izdal za velikonočne praznike pastirski list, v katerem poudarja, da je pomirjenje sveta nemogoče, dokler se odnosi med Francijo in Nemčijo ne zboljšajo. Papež prizna upravičenost želje antante po jamstvu za svojo varnost, vendar pa predlaga, naj skleneta obe državi pogodbo, v kateri se obvezujeta, da se med seboj ne bosta napadli. Ta pogodba naj se predloži obenem vsem velesilam, ki naj bi se s svoje strani obvezale, da takoj posredujejo, če bi bila Francija napadena.

Demonstracije brezposelnih na Dunaju. Dne 28. marca zvečer so prire-

dili na Dunaju brezposelni kovinarji demonstrativen odhod po mestu. Prišlo je do spopada s policijo, ki je demonstrante končno razpršila. Demonstrirali so tudi pred krščanskosocijalnimi dnevniki.

Nova romunska ustava. Romunski parlament je sprejel z 262 glasovi proti 8 glasovom novo ustavo. Za ustavo so glasovali tudi židovski poslanci, ker so v ustavi gotova Židom ugodna določila. Vsem romunskim državljanom jamči nova ustava popolno državljansko svobodo.

Izgon Jovana Plamenca iz Italije. Italijanski ministrski predsednik je izdal ukaz, da mora bivši ministrski predsednik črnogorske vlade Jovan Plamenac zapustiti Italijo.

Italijanski ministrski predsednik Mussolini namerava v zvezi z naslednjimi državami doseči vzpostavitev Srednje Evrope. V to svrhu je povabil vodilne državnike Srednje Evrope v Rim na posvetovanje. Seveda hoče Italija zopet v svoji nesebičnosti doseči za se koristi.

Maršal Foch je bil pred dnevi v Pragi in so listi trdili, da je bil njegov namen pregovoriti češkoslovaško vlado, naj bi s svojimi četami vkorakala v Bavarsko, kar pa da je zunanji minister dr Beneš odklonil. Tako poročajo berlinski listi.

Podaljšanje vojaške službe v Franciji. Francoska poslanska zbornica je s 414 proti 154 glasovom odobrila zakonski načrt o rekrutnem kontingentu. V tem načrtu je vojaška službena doba določena na 28 mesecev.

Angleške vojne izgube. Angleška je imela tekom vojne 945.023 ubitih in 2.121.906 ranjenih. Od teh odpade na Angleško 743.702 ubita in 1.693.262 ranjena, ostali pa so bili pripadniki kolonialnih narodov. Izdatki za vojni material so znašali od 1914 do 1919. leta 9.590.000.000 f. št. Ta vsota je bila krita deloma z direktnimi davki (1.820.000.000 f. št.) deloma pa z notranjim in zunanjim posejilom (6.860.000.000 f. št.) K temu je treba prišteti še denarno podporo vojnim invalidom in druge vojske stroške.

Iz Washingtona poročajo, da namerava predsednik Harding na prihodnjem zasedanju kongresa predlagati omiljenje naselniškega zakona. Če ostanejo določbe sedaj veljavnega naselniškega zakona, bi se pri ljudskem štetju pokazalo nazadovanje prebivalstva za okroglo 10.000.000.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

DNEVNE VESTI.

— † Prof. dr. Karel Verstovšek. Dne 27. marca je umrl v Mariboru profesor dr. Karel Verstovšek, bivši poverjenik za prosveto, ki je imel velike zasluge pri ustanovitvi slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Blag mu spomin!

— Odhod bivšega pokrajinskega namestnika Hribarja. Pokrajinski namestnik Ivan Hribar je bil z 31. marcem razrešen dolžnosti in je posle pokrajinske uprave oddal velikemu županu Lukanu. G. Hribar je odšel na svoje posestvo v Cekljah na Gorenjskem, kjer se stalno naseli.

— Obreda umivanja nog v Ljubljanski stolnici na veliki četrtek 29. marca so bili deležni sledeči starčki: Škoda Martin iz Most pri Ljubljani 89 let, Balat Franc iz Ljubljane 87 let, Roje Janez iz Prežganj 82 let, Arnež Janez iz Predoselj 81 let, Sernee Lovro iz Ljubljane 81 let, Puh Ludovik iz Ljubljane 81 let, Košnjak Franc iz Predoselj 80 let, Novak Franc iz Senčurja pri Kranju 79 let, Rotar Matevž iz Gorit 79 let, Arlič Martin iz Ljubljane 78 let, Vizar Janez iz Ljubljane 76 let, Sušnik Jernej iz Senčurja pri Kranju 75 let. Skupna starost znaša 968 let.

— Munijska skladišča na ljubljanskem polju. Dne 28. marca se je vršil na ljubljanskem magistratu sestanek, ki ga je sklicala gradbena direkcija glede skupnega postopanja za premostitev munijskega skladišča na ljubljanskem polju. Ta skladišča ne ogrožajo samo Ljubljane, ampak vso ljubljansko okolico z vsemi sosednimi občinami. Že po dosedanjih predpisih, ki zahtevajo oddaljenost 750—1000 m, je varnostni obseg premajhen, ker bi morala biti pri tej oddaljenosti skladišča obdana s primernimi okopi in nasipi. To potrjujejo tudi strokovnjaki, ki so ugotovili stalno nevarnost za mesto Ljubljano in okolico. Zaloge smodnika in posebno artilerijske municije v teh skladiščih so izredno velike. Samo v tretjem objektu je 20 vagonov municije. Sklenilo se je, da se zahteva takojšnja premostitev teh skladišč na predpisano oddaljenost od človeških bivališč, ter da se skladišča seja ljubljanskega občinskega sveta, na kateri naj se zahteva takojšnja odstranitev skladišč, in pa sestanek prizadetih občin. Končno je bilo sklenjeno, naj se ustanovi akcijski odbor, ki naj zasnuje potrebno propagando in pouči ljudstvo o važnosti tega vprašanja. Akcijski odbor bo sestavil ljubljanski magistrat.

— Na Viču so dobili na cvetno nedeljo tri nove zvonove, ki so jih med veliko slovesnostjo obesili v zvonik.

— Ne streljajte z možnarji. Pri streljanju z možnarji se je zgodilo že

veliko nezgod. Tudi v Smledniku se je zgodila nesreča z možnarjem, ko so pripeljali nove zvonove. V proslavo tega dogodka so streljali fantje z možnarji. Ker se pa eden navidezno ni vnel, je šel eden fantov gledat, kaj je vzrok. A v istem trenutku se je možnar sprožil, fantu ožgal obraz in mu težko poškodoval roko, tako, da so ga morali prepeljati v bolnico.

— Srem podrejen novosadski finančni direkciji. Ministrski svet je 27. marca sklenil, da se v administrativnem in finančnem oziru Srem podredi delegaciji ministrstva financ v Novem Sadu.

— Koliko je bilo stavk 1. 1922 v Jugoslaviji. Tekom leta 1922 je izbruhnila stavka v 127 podjetjih, v katerih je bilo zaposleno 26.859 delavcev. Čas, ki je bil izgubljen s temi stavkami je znašal 443.181 delavnih dni. Vsota izgubljenega delavskega zaslužka pa je znašala 14 in pol milijona kron.

— Povračilo vojne škode. Minister za pravosodje pripravlja pravilnik za povračilo vojne škode vsem našim državljanom, ki jim je vojna povzročila škodo na ozemlju izven Srbije in Črne gore. Pravilnik predvideva predvsem način prijave vojnih odškodnin in ustanovitev sodišč za vojne škode.

— Štiri škofije se ustanove v Vojvodini in sicer ena s sedežem v Subotici za Zgornjo Bačko, ena v Novem Sadu za Dolno Bačko, ena v Velikem Bečkereku za Zgornji Banat in ena v Vršcu za Spodnji Banat. Vse te škofije bodo podrejene Belgrajskemu škofu. Kakor se iz Belgrada poroča, je mestni svet belgrajski podaril katoliški cerkveni občini prostor za zgradbo stolne cerkve.

— Nevaren lopov. K posestniku Antonijeviću iz Grabovca je prišel mlad človek okoli 33 let star in se mu predstavil kot Pavle Stefanović, uradnik min. za pravosodje rekoč, da se Antonijevićev sin nahaja pred zagrebškim sodiščem in da ga za kavcijo 20.000 Din lahko pusti na svobodo. Antonijević se je z njim odpeljal v Belgrad in vzel s seboj 27.000 Din. V hotelu »Marinković«, kjer sta prenočevala, je Stefanović Antonijevića kloroformiral, ga začel daviti in končno z oropanim denarjem pobegnil. Antonijević, ki je prišel kmalu k zavesti, je zadevo ovadil policiji, ki je Stefanovića še isti dan aretirala v Zemun. Napadalec pa se ne piše Stefanović, temveč Ivan Novak, doma iz Mirne na Dolenjskem. Novak je nevaren vlomilec in ima na vesti še več drugih zločinov.

— Drzna tatvina. Neznani vlomilec je vdrl v Tomačevem v navzočnosti domačih v hišo Franca Srakarja. Žena je bila sama s petimi otroki doma. Tat je vežna vrata zvezal z vrvjo tako, da ni nihče mogel iz hiše. Odnesele je iz ene

sobe vso obleko cele družine, dalje zlatino in razne listine.

— Občinske doklade v mestni občini celjski. Pokrajinska uprava za Slovenijo je sporazumno z delegacijo ministrstva financ v Ljubljani dovolila, da sme pobirati mestna občina celjska do konca tekočega leta v kritje občinskih potrebščin po vsem občinskem ozemlju 300 odstotno občinsko doklado na državno trošarino od vina in vinskega mošta.

— Smrekov gozd na Jožefovem hribu nad Celjem so pričeli izsekavati. Pojavlja se na več krajih lubadar, ki hoče uničiti še preostanek gozda. Ščasoma bo popolnoma izginil cel krasni smrekov gozd, ki je krasil Jožefov hrib.

— Velika tatvina v vlaknu. Trgovskemu potniku iz Sofije Alojziju Friedmanu je bil med vožnjo v brzovlaknu od Maribora do Poljčan ukraden usnjen potni kovček, v katerem se je nahajala vložna knjižica, glaseča se na 23 milijonov avstrijskih kron in 170.000 K našega denarja. Tatvino je izvršil nek kmečki fant, ki ga orožniki že zasledujejo.

— Sladkor zepet podražen. Sindikat domačih tovarn sladkorja je z veljavnostjo od 27. marca podražil ceno sladkorja za 50 par pri kilogramu, in sicer kristalnemu sladkorju na 22.50 Din, a sladkorju v kekah na 24.50 Din v prometu na debelo.

— Vojna odškodnina naši državi. Po uradnih podatkih ministrstva za poljedelstvo in vode je dobila naša država na račun vojne odškodnine lani od Bolgarske 12.000 ovac, 5000 konj, 6000 krav in bikov, iz Madžarske 3443 ovac, 700 konj in 3275 glav goveje živine, iz Nemčije pa 18.262 konj in 809 glav goveje živine. Letos smo dobili iz Madžarske 124 konj, 710 goved in 1561 ovac, od Nemčije pa 290 konj.

— Napad na poštni avtomobil. Dne 26. marca so neznani razbojniki napadli poštni avtomobil med Kotorom in Cetinjem. Sprevoznik avtomobila je bil ubit, avtomobil pa opljen. Zasledovanje razbojnikov je bilo brezuspešno.

— Aretacija štirikratnega morilca. Policija v Osijeku je aretirala delavca Josipa Totha iz Sente, ki je izvršil v Subotici in Senti štiri roparske umore in nato pobegnil na Hrvatsko. Morilec, ki je šele 27 let star, je bil izročen sodišču.

— Brezžična postaja v finančnem ministrstvu. Finančni minister je odredil, da se zgradi v finančnem ministrstvu brezžična postaja, da bo ministrstvo bolje informirano o tečajih na raznih borzah.

— Prevažanje pošte z aeroplanom. Za prevažanje poštinih pošilk z aeroplanom na črti Pariz-Praga-Dunaj-Budimpešta-Belgrad-Bukarešta-Carigrad bo taksa za 50 odstotkov višja kakor

poštna pristojbina po mednarodnem tarifu. Promet z aeroplani se prične na omenjeni progi s 15. aprilom.

— **Srednja tehnična šola v Belgradu.** Ministrstvo za javna dela je v sporazumu s prosvetnim ministrom odobrilo zgraditev srednje tehnične šole v Belgradu. Delo se je že pričelo in v kratkem bo položen temeljni kamen.

— **Katoliška katedrala v Belgradu.** Katoliška cerkvena občina v Belgradu je pridobila primerno stavbišče za gradbo katoliške katedrale v Belgradu. Nova katedrala se zgradi na koncu Krunske ulice.

— **Avtomatski telefoni.** Ministrstvo pošte in brzojava je naročilo na račun reparacij v Nemčiji tri avtomatske telefonske centrale z večjim številom avtomatskih telefonov. Telefonske avtomatske centrale se nameste v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Ker je za te centrale potrebno posebno osebje, pošlje ministrstvo v Berlin več gojencev telefonsko-brzojavnih delavnic iz vseh treh direkcij, kjer bodo te centrale inštalirane.

— **Nacionalizacija železnega rudokopa.** Železni rudokop Petrova gora blizu Topuska, preje last budapeštanske tvrdke Ganz u. Cie., ki je bila po prevratu pod sekvestrom, je prevzela Slavenska banka. Vsled tega se je sekvestracija ukinila. Firma Ganz u. Cie. je pri rudokopu udeležena z 20 odstotki.

— **Spomenik padlim bojevnikom v Skoplju.** Udruženje demobiliziranih vojakov solunske fronte je sklenilo, da postavi v letih 1912—1918 v vojni padlim vojakom spomenik v Skoplju. Spomenik bo postavljen na jesen.

— **Vpadi bolgarskih komitašev.** Niška konferenca se je komaj končala, a že se je poročalo, da so bolgarski četaši vpadli v vas Flegovo v okraju Kratovo, kjer so ubili dva kmeta. Tudi iz drugih krajev se javljajo vznemirjajoče vesti. Vsekakor so bile vojaške varnostne odredbe nezadostne.

— **Prihod naših rojakov iz Mažarske.** Iz Mažarske je prispelo pred prazniki v Novi Sad 80 vagonov naših rojakov, ki so optirali za Jugoslavijo. Začasno ostanejo v Novem Sadu, pozneje pa se nasele v južni Srbiji. Mažarska vlada jim je dovolila prevoz njihovih premičnin brez carine. Obenem je izjavila, da pošlje v našo državo posebno komisijo, ki bi stopila z našo vlado v dogovor glede vseh vprašanj, ki so v zvezi s transportom naših optantov in njihovih stvari seveda pod pogojem, da naj bodo deležne enakih olajšav one osebe v Jugoslaviji, ki so optirale za Mažarsko.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana. Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

DOPISI.

d Z Gorenjskega. Naglo se vse preminja na svetu. Hitro se preminja tudi politika poslancev. Cele mesece so Brodar in drugi poslanci SLS hujskali na shodih poslušalce na Radiča, češ da je njegova politika kriva vsega zla v državi. Sedaj isti poslanci tekajo za Radičem, imajo ž njim sestanke in posvete in so pripravljeni ž njim ostati doma, ako bi se v državnem zboru zopet združili radikalci z demokrati. Kaj bo potem z obetano slovensko samostojnostjo, kaj z rešitvijo iz sužnosti? Hrvatski poslanci Jugoslovanskega kluba, ki so pri volitvah vsi propadli, sedaj trdo prijemajo po časopisih Radičevce in pravijo, da je edino njihova stranka sedaj odgovorna za to, da se izpolni ljudstvu pred volitvami dane obljube. Samo ob sebi je umevno, da enaka odgovornost pade tudi na poslance SLS. Dr. Korošec bo moral poseči po svojem ženevskem dogovoru s Pašičem in nastopiti proti dr. Brejcu, ki je kot njegov namestnik potem v Belgradu sklenil s Srbi čisto drugačen dogovor, katerega je pa, da se Brejcu ne zameri, isti dr. Korošec podpisal in proglasil v kraljevem manifestu s svojim podpisom. Teh kolobocij smo Gorenjci siti. Tudi kmetje ne marajo biti tisti konji, ki jih otroci gonijo en čas naprej, en čas nazaj. Treba nam razumnih mož, da pridemo iz močvirja, v katero so nas zavozili otroški politiki. Ni nam treba ne ujedinenja, pač pa sporazuma za pametno zjedinenje.

Zato tudi najboljši praktični programi ne morejo uspevati, ampak enostavno propadejo in to navadno radi sebičnosti, enostranosti, ali radi zgolj človeškega prizadevanja in primanjlovanja nadnaravne ljubezni tistih, ki so te programe ustvarili ali pa so poklicani, da jih v podrobnem izpeljejo. Edino nadnaravne dobrine pa so v stanu, da uravnajo vso človeško udejstvovanje v pravo smer duševnosti. Edino one so zmožne, da vdahejo nepremišljenec potrebno modrost, da vlijejo slabotnim poguma, da dajo nestrepežnem potrpljenja in brezčutnejšem iniciative!

Tako posegata nadnaravna vera in ljubezen zmagoslavno v obsežje vseh človeških dejanj. Zato bo treba pravilno usmeriti dejanja v teh težkih urah in v ta namen očistiti in povzdigniti naše duše. Brez tega ne bo šlo! To naj si zapomnijo vsi, prav vsi, brez izjeme.

**Prispevajte
v naše sklade!**

GOSPODARSTVO.

KMETIJSKA DELA MESECA APRILA.

Poglejmo, kaj pravijo stari, modri in izkušeni pratikarji:

Sušec suhotni, Traven mokrotni, Majnik hladan; bo kmet z senom, žitnim plemenom, grozdem darvan.

S tem pratikarjem ne bo nič, april naj bo mokrotan, to pa ni v naših močeh, pogledjmo torej v drugo pratiko:

Če je Tiburecija polje zeleno, dobra bo letina, zrno jekleno.

To se da že slišati, da bo na dan Tiburecija polje zeleno, lahko vsaj deloma kmet sam poskrbi, če je vsa poljska dela pravočasno in razumno opravil. Pa pogledjmo še tretjega modrijana:

Naj bode, ne vem kako mokrotan april, ščinkavec poje, kakor se je peti učil.

Ta je pa jalova, s tem prerokom ni nič, čeravno se ni zlagal kakor drugi! Pa še četrtega pogledjmo:

Pes, ki ta mesec grize travo, mora k tlom pripogniti glavo.

Resnična je tudi ta, a kaj bi ž njo! Nam ne preostaja drugega, kakor da sami pogledamo kako in kaj.

Na vrtu lahko sejemo že razne vrste zelenjave in sočivja: ohrovt, zelje, kolerabo, redkvico, špinačo, karfijole, srednji in pozni grah, rdečo peso in drugo. Špinačo lahko seješ vsak teden, da je imaš vedno dovolj na razpolago. Nizki fižol lahko sejemo v topljših krajih tudi že koncem aprila. Zgodnji krompir sadimo do srede aprila.

V sadovnjaku bo drevje kmalu obleklo svatovsko cvetno obleko. Najprej se razcvete marelica, potem breskev. Njima sledita češnja, sliva, češplja in konečno jablan. Kdor še ni odpravil v sadovnjaku potrebnega dela, naj nikar več ne odlašaj, drugače bo sam zakrivil, da mu bo drevje slabo rodilo. Kdor hoče kaj posaditi, naj stori to takoj, v suši pa zalivaj novemu nasadu. Okrog novo nasajenega dreva naloži nekoliko gnoja in ga pokrij s trnjevim vejami. Ravnotako je treba okopati in pognojiti drevje, katero si sadil lansko ali predlansko leto. Drevje, ki je lansko jesen slabo rodilo, pognoji! A zapomni si, da ne zadošča in da napak delaš, če namečeš gnoj ob drevesnem deblu, ta gnoj nič ne koristi. Treba je izkopati v primerni daljavi od debla jame ali jarke in vanje naložiti gnoj. Treba je pregledati kole in vezi in kjer potrebno, postaviti nove kole in drevo na novo privezati, da ga pomladni viharji ne nagnejo ali celo polomijo.

Kdor še ni dozdal cepil v precep, naj ne odlašaj več. A zdaj je treba cepiti za lubad in samo jablane in bru-

ške, torej pečkasto sadno drevje. Gosenice, uši in druge sovražnike sadovnjaka moraš že zdaj preganjati in uničiti.

Na polju te čaka obilo dela. Pripraviti moraš njive za koruzo, fižol, proso in drugo. O izbiranju semen, o gnojenju in drugih potrebnih stvareh smo že govorili v našem listu. Zdaj lahko že seješ lucerno, esparzeto in tudi koruzo. Če je vreme ugodno, lahko krompir prvič okoplješ. Zgodnji oves prevlečeš z brano, ozimno žito je dobro enkrat opleti.

V čebelnjaku. Zalega se vsak dan širi in množi. Čebele že redno izletavajo ob lepem vremenu in ker imajo že nekoliko paše, se ni treba bati zanje. Kar prinesejo medu, ga potrosijo za naraščaj. Če je pa slabo vreme, tako da ne morejo čebele izleteti, je treba od čebelarja posebne pazljivosti, da jim ne zmanjka hrane. Polagaj jim proti večeru med, raztopljen v vodi, če nimaš medu v satju. Slabe plemenjake je treba združiti z zdravim in močnim plemenom. Zdaj je tudi čas za premišljeno pitanje. To »spekulativno« pitanje prične v sredi aprila; čebelar polagamo vsak dan nekoliko z vodo zredčene in mlačnega medu. Začetnikom ne priporočamo takega pitanja, ker bi lahko več škodovali kot koristili. Ne odpiraj panjev aprila meseca brez nujne potrebe, vsa nujna dela izvrši med 9. in 12. uro dopoldne. Koncem aprila se pojavi včasih že kak roj, radi tega pripravi za rojenje vse, kar je potrebno. (st.)

UMETNA GNOJILA.

Zakaj gnojimo z umetnimi gnojili?

V zadnjih številkah našega tednika smo povedali zakaj moramo gnojiti, pa so prišli včeraj k nam častitljivi oča Rožane iz Kurje vasi in so nam rekli: »Je že vse prav, kar ste zadnjič povedali, saj je res treba gnojiti, a čemu ste napisali na vrh »umetna gnojila«, doma imam hlevski gnoj, kaj bi z umetnim gnojem! Kar je umetno, to ni prida!«

Le počasi oča Rožane. Imate prav in nimate prav. Hlevski gnoj je imenitna stvar in blagor kmetu, ki ga ima toliko, da drugega gnoja ne potrebuje, a tako srečnih kmetov je le malo. Če bi dal vse pridelke polja, senožetev in travnikov svoji živini, in če bi potem skrbno čuval in hranil ves gnoj, ki ti ga da živina in ga speljal zopet na polje, travnike in senožeti, tedaj bi nikdar ne rabil umetnih gnojil. Če bi vrnili zemlji z hlevskim gnojem zopet vse tisto, kar smo ji z raznimi pridelki odvzeli, le potem bi ne rabili umetnih gnojil. A tega v resnici nihče in nikdar ne naredi. Vinograd ti ne daje krme za ži-

vino, pšenico prodaš ali jo uporabiš za kruh, hmelj pelješ v mesto in ga daš pivovarnarju, krompir prodaš na trgu itd. — od vsega tega, kar si tako porabil in prodal, pa ne dobiš niti pesti hlevskega gnoja in radi tega ne more hlevski gnoj v zadostni meri nadomestiti zemlji to, kar smo ji odvzeli. Treba je torej zraven hlevskega gnoja še drugo sredstvo in to so umetna gnojila.

Umetna gnojila rabimo torej kot nadomestilo za hlevski gnoj, ker le-ta ne more zadoščati naši zemlji. Seveda je med umetnim in hlevskim gnojem velika razlika. Hlevski gnoj vsebuje namreč vse hranilne snovi, katere potrebuje zemlja, umetni gnoj pa vsebujejo pa navadi v večji meri le eno hranilno snov, samo včasih po dve ali več. Kdor hoče torej uporabljati umetni gnoj, mora dobro poznati razne vrste tega gnoja, mora vedeti, kakšne hranilne snovi vsebujejo različna umetna gnojila in mora vedeti, kakšne hranilne snovi rabi njegova zemlja, oziroma posamezne vrste rastlin. Kdor tega ne ve, ta bo z umetnim gnojem slabo odpravil, kupil bo napačen gnoj, napačno bo gnojl in h koncu se bo razjezil: »Umetni gnoj je za nič!« To pa ni res, umetni gnoj je že dober, le ti si nespametno gospodaril!

Ze zadnjič smo povedali, katere snovi rabi zemlja in katere snovi rabijo posamezne vrste rastlin. Zdaj pogledajmo še, kako spoznamo, da primanjkuje zemlji ta ali ona hranilna snov.

Na posestvih, kjer pridelujejo mnogo žita in redijo le malo živine, primanjkuje zemlji predvsem dušika, ki ga rabi žito za pridelovanje beljakovine in fosforove kisline, ki ga rabi zrnje. Če je zrnje drobno in lahko, kaže to na pomanjkanje fosforove kisline, rumenkasto perje kaže pomanjkanje dušika, če je perje veliko in temne barve in če se žito polega, je v zemlji mnogo dušika, torej ne smeš z dušikom gnojiti. Tanke bilke in dolgo perje kaže pomanjkanje apna. Kmetovalci, ki imajo mnogo živine in prodajajo mleko ali izdelujejo sir in maslo, morajo paziti, da ne zmanjka zemlji fosforove kisline. To rabi v še precejšnji meri mlada živina, da se kosti pravilno in zdravo razvijejo. Posestniki, ki prodajajo svoje seno, morajo travnikom na drug način vrniti dušika, fosforove kisline in apna.

Vlažna, temna in šotna zemlja ima dovolj dušika v sebi. Suhi, borovi in nerodovitni zemlji pa je dobro gnojiti z dušikom.

Umetna gnojila delimo v obče po njihovvi glavni sestavini v pet vrst:

1. Dušičnata gnojila, ki vsebujejo predvsem dušik. Sem spadajo: čilski soliter, amonijeva sol, apneni dušik

i. d. Dušik je vsem znan. V veliki množini se nahaja v zraku, ki vsebuje razen njega še kisik. S padavinami pride letno na 1 ha zemlje približno 10 kg dušika. Dušik je posebno potreben za razvoj bilk, listja in zelišča.

2. Fosforova gnojila vsebujejo fosforno kislino. Semkaj prištevamo: superfosfat, Tomasovo žlindro i. dr. Fosfor gotovo poznaš, rabimo ga pri užigalicah, kot strup za podgane itd. Fosforna kislina je posebno potrebna za razvoj zrnja, sadja in grozdja.

3. Fosforno-dušična gnojila vsebujejo dušik in fosforno kislino. Semkaj spada n. pr. kostna moka, peruvske gvine i. dr.

4. Kalijeva gnojila vsebujejo predvsem kalij, n. pr. kajnit, kalijeva sol, karnalit. Kalij poznamo že od mladih nog: lesni pepel ni nič drugega nego spojina kalija z ogljikovo kislino.

5. Apnena gnojila vsebujejo apno. Sem spada živo apno, apnenec in lapor.

To so na kratko umetna gnojila, kako in kaj je z njimi, o tem prihodnjič, če se bodo zopet oglasili oča Rožane. (st.)

(Dalje sledi.)

DROBTINICE ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE.

g Kako ravnamo s predmeti iz gumijske? Dobro je, če namažeš gumijeve cevi, obročke in druge predmete iz gumijske včasih z glicerinom in z milom. Tako ostanejo sveži in glicerina jih čuva, da ne dobijo razpok. Gumijeve obročke, ki so postali trdi, lahko zopet omehčaš, če jih namočiš v tekočini iz 1 dela amonijaka in 2 delov vode.

g Kako čistimo zamazane usnjate stole? Najprej jih odrgni s suho krpo, potem pa z bencinom ali mlekom. Uporabi smeš tudi mlačno milnico, a pazi, da ne premočiš usnja preveč. Potem pobriši usnje s krpo, katero si namočil v čisti vodi in posuši ga s suho krpo.

g Kako čistimo preproge? Preproge (tepihe) lahko čistimo na sledeče načine. 1. Madeže potresi z zmleto magnezijo in pusti jo delj časa ležati na madežu. Potem iztepi in okrtaj preprogo. 2. Preprogo iztepi in dobro okrtaj. Nato pripravi raztoplino mlačne vode in tako imenovanega »venecijanskega« ali beneškega mila in z njo dobro krtači preprogo. S čisto vodo odstrani nato milo in konečno vzemi gobo in drgni preprogo z raztoplino obstoječo iz 1 l vroče vode in 15 gramov galuna. Tako se vrne preprogam sveža barva. 3. Najpriprostejši način snazenja pa se vrši s kislim zeljem. Preprogo moraš najprej dobro izteptati in krtačiti, kislno zelje osnaži in zdrgni z njim preprogo. Konečno obesi preprogo na zrak (ne na sonce), da se dobro posuši.

g Kako osušimo močvirnate travnike? V zadnji številki našega lista smo govorili o drenaži. Imamo pa še drug način, da osušimo travnike: 1. Odprti jarki so deloma nepriporočljivi, ker ovirajo delo in vožnjo po travniku. Snažiti jih moramo vsako leto. Oddaljenost jarkov znaša 20 do 50 ali 100 m, kolikor je pač v zemlji moč. Čim mokrejša je zemlja, tem več jarkov je potrebnih. Ravnotako se ravna globočina jarkov po mokroti zemlje, čim globokejši so jarki, tem manj jih je treba. Običajno znaša globočina 1 do 1 in pol m. Jarki morajo biti zgoraj širši nego spodaj: zgornja širskost 1 m, spodnja 50 cm. Pri težki zemlji morata stranski steni manj viseti nego pri lahki. Na 1000 m dolžine jarka naj znaša padec med 50 cm do 7 m, nikakor pa ne manj ali več. Pri kopanju prični na najnižji strani, da ima voda takoj odtok. 2. Zaprti jarki imajo to prednost, da ne vzamejo nič prostora in da jih ni treba znažiti. Naprava stane seveda več. Velikost jarkov se ravna po množini vode, ki se nahaja v zemlji, katero hočemo osušiti. Globokost znaša 0,80—1,20 m, širskost tal v jarku 20 do 40 cm. Padec znaša na 100 m dolžine 2 m. Ko so jarki izkopani, jih je treba zasuti z debelim kamenjem, ali pa pozidati kanale. Konečno zasuješ s slabo zemljo, na vrh pa namečeš dobro zemljo. To zasipanje pričneš ob najvišji strani.

g Koliko krme rabijo konji? Lahki konji (za ječo in kočijo) rabijo na dan: 4 kg ovsa, 6 kg sena, pol kg slame za steljo. Težki konji rabijo: 3 kg kornuza, 3 kg ovsa, 8 kg sena in pol kg slame za steljo. Žrebe v starosti 1 leta: 15 kg kornuza, 15 kg ovsa, 6 kg sena in 1 kg slame.

g Ali so stari Grki in Rimljani gnojili? Stari narodi so predvsem mislili, da mora zemlja počivati, da dobi nove moči, a poznali so tudi gnojenje. Tako so n. pr. stari Rimljani poznali gnojenje s hlevskim gnojem in so stavili Sterkulija, kateremu so pripisovali vpeljavo hlevskega gnoja, celo med svoje bogove. Gnojili niso le z živalskim gnojem je veljal kot najboljši, temveč tudi z drugimi stvarmi, kakor z laporjem in lesnim pepelom. Kot najboljši gnoj so smatrali ptičji, potem človeški in konečno živinski. Med živalskim gnojem je vpeljal kot najboljši ovčji gnoj, potem kozji, konjski in goveji, svinjski gnoj je veljal kot najslabšeji. Tudi Judje so poznali gnojenje, rabili so živalske odpadke in vmes vstijali slamo, da je bilo več gnoja. Ponekod so gnali živino na določen kraj, da je z odpadki zemljo pognojila. Njihov »gnojlni prah« pa je bilo človeško blato.

g Za III. ljubljanski vzorčni velesemenj, ki se bo vršil letos v času od 1. do 10. septembra, se budi doma in na tujem veliko zanimanje. Vabila na udeležbo kot razstavljalce, ki jih je velesejnska uprava razposlala začetkom marca, so našla odmev in došli prijavnic je že lepo število, ki pa z vsakim dnevom raste. Zato svetujemo vsakemu poedincu, ki se je namenil letos razstaviti svoje proizvode, v njegovem lastnem interesu, naj čimprej pošlje svojo izpolnjeno prijavnico sejskega uradu, oziroma če prijavnice tiskovine slučajno ni prejel, naj jo takoj zahteva. S tem, da se vsakdo čimprej prijavi, koristi le sebi, ker si tako zagotovi primeren prostor, kajti oziroma se bo na vrstni red prihajajočih prijav, pa tudi uprava lažje sedaj upošteva razne želje udeležnikov in jih z večjo možnostjo v vsakem oziru zadovolji kot pa pozneje v zadnjem trenutku. Prijavni rok se bo brezpogojno zaključil s 15. junijem. Opozarjamo na to, da se je lansko leto moralo žal odkloniti okrog 50 tvev, ker je zmanjkalo prostora. Vsa pojasnila daje dragovolje pisмено in ustmeno urad »Ljubljanskega Velesejma« v Ljubljani, Gospodarska cesta, telefon 140.

g Naš dinar ima že dalje časa svojo stalno vrednost. Prerokovali so nekateri pred volitvami, da bo dinar padel. Volitve so pa mirno izpadle in dinar je svojo vrednost vzdržal. Če tudi so naše notranje-politične razmere še zmedene, se vendar upa, da se bo dinar dvignil. V Curihu notira dinar stalno 5.50.

g Na borzi v Beogradu smejo zopet trgovci potom senzalov — torej brez posredovanja bank — poslovati, kar jim je bilo v zadnjem času zabranjeno.

g Nova tovarna sladkorja v Jugoslaviji. Neki avstrijski konzorcij je zaprosil pri ministertvu za trgovino in industrijo za koncesijo za veliko tovarno sladkorja v Subotici v Bački. Ministertvo še ni odločilo.

Gospodarske razmere Romunske.

Ravnokar je izšla v založbi »Jugoslovenskega Lloydja« v Zagrebu zanimiva brošura, katero je napisal zagrebški romunski konzul Milan Milić: Velika Romunska. Nas zanima predvsem pranje, v kakšnem stanju se nahaja poljedelstvo v Romuniji in gospodarske vezi med Romunijo in našo kraljevino.

Romunska je kakor Jugoslavija v prvi vrsti sgrarna država in lahko od svojega pridelka še precej izvažja. Tako je znašal ves pridelek 1921. l. 117.510.000 q in od tega so izvozili približno 400.000 vagonov. Najbolj plodovite pokrajine

so romunski del Banata, Vlaška na severnem bregu Donave, Moldavija med rekama Seret in Prut in Besarabija med Prutom in Dnjestrom.

Vsa posejena površina znaša približno 11.213.000 ha in daje 1.298.700 vagonov pridelka. Od tega odpade na posamezne vrste, kakor sledi: pšenica 4.125.000 ha s pridelkom 501.900 vagonov; rž 512.000 ha, 45.000 vagonov; ječmen 1.251.000 ha, 130.600 vagonov; oves 923.000 ha, 86.900 vagonov; kornuza 4.132.000 ha, 534.300 vagonov. Najvažnejši poljski pridelki so potemtakem pšenica in kornuza; od kornuza porabijo doma tri četrtine in izvozijo eno četrtino. Pšenice porabijo doma pa le malo in jo večinoma izvažajo.

Tudi živinoreja nudi Romunom lepe dohodke. Besarabski in sedmograški težki konji uživajo svetoven sloves, planske ovce dajejo izbornu volno, govedino izvažajo v velikih množinah, a vedno le živo, ker nimajo v deželi dobrih klavnice. L. 1922. je znašalo število živine na Romunskem 18.105.850 glav.

Gospodarsko teži Romunska proti zapadu in se naslanja predvsem na Poljsko in Nemčijo, mnogo manj na Češkoslovaško, ker je valuta prvih dveh cenejša od češke krone. Avstrija in Mažarska pa vporabljata kot izhodni luki Galac in Konstanco ter se izogibljeta Trsta in Reke! Tudi za Poljsko je Donava in pot preko Romunije najcenejši pot na vzhod. Tu čaka naše merodajne kroge še važna naloga, da privežemo namreč promet in trgovino Romunije s pametno tarifno politiko in z novimi železniškimi progami na našo ozemlje in na naše jadranske luke.

V trgovskem oziru je Romunska še vedno pasivna, a se bliža z naglimi koraki ravnotežju, kar so dosegli predvsem s smotrenim negovanjem izvoza in z omejitvijo uvoza. Trgovske odnose med Romunsko in Jugoslavijo osvetljujejo najbolj sledeči podatki: Leta 1920. smo izvolili v Romuniji za 1 mil. Din, l. 1921. za 8.6 milijonov, v prvem polletju 1922. za 3.5 milijonov. Uvozili pa smo iz Romunije: L. 1920. za 132.4 milijonov Din, l. 1921. za 76.7 milijonov. Pri izvozu stojijo na prvem mestu izdelki iz zrnja (575.804 kg v vrednosti 88.540 Din), potem sledi sočivje in zelenjava (111.140 kg v vrednosti 178.280 Din), krma za živino (82.315 kg v vrednosti 43.350 Din) itd. Po vrednosti izvoženega blaga pride na prvo mesto kornoplje, lan in druge rastline za predivo (218.990 Din), nato sledijo zelenjava in sočivje, mlinarski izdelki (171.000 Din), meso in mesni izdelki (125.824 Din) itd. Kar se tiče našega uvoza iz Romunske stoji na prvem mestu mineralno olje, katram itd. (17.847.672 kg v vrednosti 113.787.179 Din), neorganska materija (4.089.075 kg v vrednosti 7.010.046 Din),

železo in izdelki iz železa (1.505.992 kg v vrednosti 5.302.810 Din), gorljiva fosilija (1.432.970 kg v vrednosti 1.080.741 Din), žive živine smo uvozili 889 kosov v vrednosti 2.109.305 Din.

Kakor vidimo iz navedenega zavzema industrija mineralnega olja v Romuniji odlično mesto. Pred vojno je proizvajala Romunska skoraj 1.900.000 ton min. olja, med vojno in po vojni se je seveda to število znižalo a zdaj kaže zopet rastočo tendenco. V prvem poletju 1922. l. je izvozila Romunska svoje petrolejske izdelke v Italijo (35.671 ton), v Nemčijo, Turčijo, Francijo, Anglijo, Egipt in Bolgarijo. Manjše množine pa tudi v ostale evropske države.

Naši trgovski odnosi z Romunsko imajo še lepo prihodnost, ne smemo namreč pozabiti, da nam nudi Donava sigurno in najeenejšo pot, a treba je še mnogo dela in medsebojnega spoznavanja, treba je najti nove trgovske stike, treba je proučiti do dobrega vse, kar nam lahko nudi naravno bogastvo Romunije in kar lahko mi s svoje strani damo sosedu. (st.)

RAZNE.

r Kako si je Bukovčanov Lukec v Ameriki »prisluzil« za pot domov in za nakup posestva. Kakor veliko Slovenec je šel tudi Bukovčanov Lukec v Ameriko iskat sreče, ki pa je ni našel. Iskal je dela, a ga ni dobil. Da bi se vsaj mogel vrniti v domovino, je premišljeval, kako bi prišel do denarja. Končno je napravil svoj načrt. Nekega dne se je prepevaje prigugljal po ulici človek in se z rokami lovil, da ni padel na tla. Ljudje, ki so ga videli so se nad pijancem zgražali, ker je pijača v Ameriki prepovedana. Veste kdo je bil ta pijanec? — Bukovčanov Lukec. A imel je smolo, kajti ko je zavil okolu ogla, ga je ustavil stražnik in mu napovedal aretacijo. Lukec se je začel s policajem puliti in kmalu se je zbralo krog njega polno gledalcev. Vsak trenotek je stopil iz množice k Lukeu ta in oni in mu zašepetal na uho, da mu plača 20 dolarjev, če pove naslov. Lukec je vsakemu povedal naslov in še pristavil: »Danes ob 11. uri dopoldne.« Tudi policaj mu je zašepetal: »Če mi poveš naslov te izpustim.« Lukec mu je naslov povedal s pristavkom 11. ure, nakar se mu je navidezno izpustil in zbežal. Za Lukecem se je usula množica, ga lovila za suknjo in mu obljubljala 20 dolarjev, če pove svoj naslov. Naslov so seveda izvedeli vsi. Lukec je bil še pred 11. uro na določnem kraju, kjer ga je čakala množica, ki je pa še vedno naraščala. Lukec je pobral od vsakega 20 dolarjev in obljubil, da bo hitro preskrbel pijačo, za ka-

tero je vsem šlo. Lukec je šel po sodvina skozi skrivna vrata za — vedno, z njim pa več nego 2.000 dolarjev. Ljudje so čakali več ur, a ni bilo ne pijače ne Lukea. Ko so se naveličali čakanja, mrmranja in zabavljanja, so odšli domov v zavesti, da je prebrisanec potegnul vsakega za 20 dolarjev. Lukec se je načrt posrečil. Računal je namreč na prepoved opojnih pijač v Severni Ameriki in na dejstvo, da je veliko ljudi, ki si na skrivnem radi privoščijo kapljico, če tudi kaj velja. V domovini si je kupil malo posestvo; če ga je kdo vprašal, kako si je v tako kratkem času prihranil toliko denarja, je skomiznil z ramami in suhoparno dejal: »Kdor zna, pa zna.« Svoje tajnosti pa ni izdal nikomur.

r Nevaren dogodljaj morskega potapljača. Dogodba, ki človeka pretresa, se je odigrala na obali Alaske v Severni Ameriki. Potapljač Max Cray je delal na morskem dnu na nekem potopljenem parniku, ko ga je nenadoma napadla silna morska žival. Bil je to velikanski polip, ki je naskočil nesrečnega potapljača tako nerodno, da ta ni mogel doseči svojega noža, da bi se ga ubranil. Poleg tega je ovil polip z enim svojih krakov zračno cev, tako da mu je tudi od te strani pretila pogibelj, da se zaduši. V zadnjem hipu pa je imel potapljač še toliko prisotnosti duha, da se je poslužil podmorskega telefona s katerim je bil zvezan z ljudmi na površju. Zahteval je drug nož, ki ga je srečno dobil in z njim porezal morske rastline, ki so ga vezale k dnu. Šele sedaj so ga mogli dvigniti z živaljo vred. Polip se je tako krčevito zapletel okrog svoje žrtve, da so mu morali mornarji posamezne krake izrezati in šele na ta način rešiti Mr. Mac Craya.

r Pleme Masai, ki pije bivolsko kri. V vzhodni Afriki živi nomadsko pleme Masai, ki nikoli ne orje in ne žanje, a je vendar vsled ogromne množine živine in drugega blaga silno bogato. Svoje dni so bili Masajci veliki bojevniki, a so se pozneje umirili in se točejo samo še medsebojno, kadar gre za posest kakkega boljše pašnika. Masajci so krasno raščeni in presegajo skoro vsi višino dveh metrov. Fini karakteristični obraz krasijo velike ognjevite oči. Ti Masajci si često počele živalske krvi, ki si jo pridobijo sledeč način: Bika, katerega kri hočejo piti, ulove in zvežejo, nakar mu strelec izstrelji puščico v vratno žilo. Puščica se zadere v žilo kvečjemu za palec globoko. Da pa žival ne izgubi preveč krvi ji prevežejo vrat z močno vrvo. Oni, ki hoče piti, se vleže kraj živali in srka njeno rdečo kri, ki curlja iz rane. Kadar se zdi lastniku, da je bik izgubil že dovolj krvi, mu potegne puščico iz žile in koža, ki je zelo elu-

stična se sama zopet sklopi. Na ta način se kri ustavi. Nato žival zopet odvežejo in jo spuste na pašo. Čez nekaj mesecev pa pride zopet na vrsto.

r Število 13 se smatra kot nesrečno številko. O postanku tega mnenja se je mnogo pisalo. Čudno pa je zvezana zgodovina Združenih držav Severne Amerike s številko 13. Ameriko so odkrili 13. dan meseca, 13 kolonij je bilo, ki so se združile najprej v republiko, 13 zvezd in 13 trakov je imela prva zastava, iz 13 črk sestoji amerikanski grb in istotako njegovo geslo. 13. se je odposlal prvi kablogram, prvo brodovje je štel 13 ladij itd.

Koliko smo izvozili leta 1922 iz Jugoslavije. Statistični urad je ugotovil, da se je leta 1922 iz Jugoslavije izvozilo 2.213.881 ton v vrednosti 3.071.584.639 Din. Največ se je izvozilo lesa v vrednosti okroglo 312 milijonov, konjev okroglo za 150 milijonov, žita za okroglo 126 milijonov, mesnih izdelkov za okroglo 107 milijonov in moke za okroglo 97 milijonov dinarjev.

r Razporeke se v Ameriki silno množe. Leta 1867 je bilo okroglo 10.000 razporok, leta 1916 pa okroglo 112.000 torej več nego 10 krat toliko. Zakonsko vezi tudi v Franciji ne držijo bogve kako trdno, kajti tudi v tej državi raste število razporok od dne do dne.

r Na sv. Heleni, to je na otoku, kjer je Napoleon Veliki prebil svoje zadnje dni, je poginila želva, za katero se je Napoleon zelo zanimal in sicer stara 200 let.

r Muzikalični lopovi. V različnih berlinskih kavarnah se pojavljajo trije lopovi z novim trikom. Nastopajo kot kavalirji, dverijo raznim damam, pozivljajo kapelnika, da jim igra pri mizi in ga bogato obdare. Na koncu, ko je že vse veselo in razigrano, prosi eden izmed njih kapelnika za dovoljenje, da dirigira tudi on en komad. Naravno, da je vsa publika radovedna ter hiti v obližje godbe, da vidi vselega kavalirja. Med tem časom pa dvojica, ki je obseдела na svojih mestih, pograbi različne damske torbice in druge vrednosti, ki jih občinstvo pusti po mizah. Predno ljudje to opazijo, so lopovi izginili brez sledu.

r Žena na Kitajskem. Na Kitajskem ni enakopravnosti med moštem in ženo. Žena je tam sužnja, ki mora biti strogo pokorna svojemu možu. Če vprašajo v družbi družinskega očeta, koliko ima otrok, tedaj našteje samo sinove, hčera niti ne omenja. Od rane mladosti že se priučuje devojkam stroga pokornost napram prihodnjemu možu, katerega si pa dekleta ne more samo izbrati. Ako najde družina, ki ima za ženitev zrelega mladeniča, primerno deklico, odpošlje najprvo posrednika, ki prosi pri njenih starših za točne po-

datke o vsem. Nato se določi, če so pogojni ugodni, dan poroke. Ob tej priliki se izmenjajo različni darovi, katere določi zaročenec po velikosti svojega premoženja. Končno pošlje ženin na dom neveste svoje nosače, ki potem prinesejo nevesto na ženinov dom. Tu se potem vrši svatba, pri kateri mora mlada žena streči svojemu možu in gostom, sama pa sme jesti šele, kadar je splošno pogoščenje v kraju. Kakor je bila kot deklica sužnja v roditeljski hiši tako je odslej kot žena svojemu možu.

r Kje je najlepša cesta? Najlepša cesta je seveda sedaj v Ameriki! To je cesta, ki je tlakovana s trdim, svetlim in raznobarnim steklom. Torej cesta iz stekla! Kako pa je nastala ta cesta? Ko so inženirji merili cesto med dvema krajema, so zadeli na cel hrib vulkanskega stekla, ki je zapiral pot. Hrib je bil 80 metrov visok in je obstojal iz črnega, rdečega in rumenega stekla. Najprej so inženirji poskusili raztreliti ta hrib z dinamitom, pa ni šlo. Tedaj se domisli neki delavec, da bi mogli z močno gorkoto spraviti stekleni hrib do žarenja. V krogu 1000 m okoli hriba so zažgali velike armade, ki so gorele 50 ur. Nato so polili žareči hrib z ledeno-mrzlo vodo, ki so jo bili s salkami spravili vrh hriba. S silnim gromom je razpočil hrib in ko se je dim razvlekel, so delavci videli, da je zginitil oni del hriba, ki je cesto zapiral. Drobec so pa uporabili za tlakovanje ceste. (st.)

r Krokodilove solze. Če komu ne verujejo, da se iz srca žalosti, ali da iz resne žalosti plaka, tedaj pravimo, da toči »krokodilove solze«. Po pa radi tega, ker se krokodil joče, kadar zagradi svoj plen — torej ob priliki, ko sigurno ni žalosten. (st.)

r Smrt Sare Bernhard. Dne 26. marca je umrla znamenita franc. igralka Sara Bernhard. Pokojnica je bila najslavnejša francoska igralka, ki je slovela po vsem kulturnem svetu kot ena največjih dramskih umetnic. Rojena je bila l. 1843. v Havru. Njeno pravo krstno ime je bilo Roza. Njen oče je bil francoski uradnik, mati pa židinja. V Parizu je absolvirala konservatorij in se nato posvetila dramski umetnosti. Na tem polju si je izvojevala sloves najboljših igralk. Nastopila je na vseh večjih odrih v Evropi in v Ameriki. Svojemu poklicu je ostala zvesta takorekoč do zadnjega vzdihla. Zadnjikrat je nastopila še dne 23. tm.

r Teleskop velikan. Sovjetska vlada je naročila v Angliji svoj čas ogromen teleskop za Nikolajevski observatorij ob Črnem morju. Sedaj je ta teleskop, ki je največji instrument svoje vrste, že zgotovljen in izročen sovjetskimi oble-

stem. Teleskop tehta 9000 kg in ima v premeru 78 cm ter je pravo čudo tehnike.

r Bolezen lenobe. Neki zdravnik je odkril nov mikrob, ki povzroča lenobo. Imenuje se »uncia riasis«. S tem mikrobom okužene osebe zapadejo v nekako brezbržnost in čutijo pravi odpor zoper uporabo udov in mišic ter ne mislijo na nič drugega nego na počitek. Ta mikrob je sličen spiroheti, ki povzroča sifilido, in mikrobi, ki povzročajo bolezen spanja. Ta mikrob se pojavlja v krvi.

r Lov na slone. V belgijskem Kongu so se pojavile cele čete slonov, ki uničujejo setev in nasade banan, kokosov in datljev. Domačinom preti vsled tega lakota, vsled česar so pričeli zapuščati sela in bežati v bolj obljudene kraje. Belgijska vlada je vsled tega odredila lov na slone, da se škodljivci kolikor mogoče uničijo, ter pozivlja vse ljubitelje eksotičnih lovov, naj se tega lova udeležijo in sicer meseca maja.

r Nenavaden prizor v brivnici. Očividec pripoveduje v budimpeštanskih listih sledečo zanimivo zgodbo: Neki gospod je prišel v brivnico, da ga obrijejo. Mlajši pomočnik ga je pošteno namilil in ga nato gladko obril. Ostala ni niti dlačica. Ko ga je še malce napudral, je bila stvar gotova. Gost je plaval, pozdravil in odšel. Čez četrt ure pa se je isti gost zopet vrnil — toda neobrit, poraščen s črnimi kocinami po licu. Zahteval je, da ga obrijejo. Pomočnik, ki ga je preje bril, se je prestrašil. To mora biti v zvezi z vragom! Kako je mogoče, da je temu človeku tekem 15tih minut zrastle zopet brada? Pomočnik je stopil h gospodarju ter mu šepnil nekaj v uho. Kdo je to?! Kaj je to?! Ni li kak izrodek iz pekla? Nikdo si ni upal zraven. Gost je sedel na stol, nekaj časa čakal, a ker le ni prišel nikdo k njemu, je postal že nestrpljiv in je energično zahteval, da ga obrijejo. Mladi pomočnik se je nazadnje opogumil ter ga namilil. Ko je bil s tem gotov ga je pričel briti. Medtem pa sta gospodar in starejši pomočnik stala previdno v kotu in s široko odprtimi očmi pričakovala kdaj začno iz brade švigati iskre. Ko je bil pomočnik že skoro gotov, se odpro vrata in v brivnico stopi — isti gost, ki sedi na stolu samo, da je že gladko obril in močno napudran. Obrnil se je na gospoda, ki so ga brili, in vprašal če bo kmalu gotov.

r Življenska pravila. Sara Bernhard, po vsem svetu znana gledališka igralka je umrla v Parizu v starosti 77 let. Nastopala je po celem svetu in sicer z največjim uspehom. Še v zadnjih letih pred smrtjo je igrala na odru, dasi je imela protezo, ker so ji morali odrezati nogo. Sestavila je deset pravil za življenje, ki se glase: 1. Imej en glaven

namen življenja, ki slednje popolnoma zavzema. 2. Imej pa tudi stranske namene, ki te obvarujejo, da ne postaneš enostransk. 3. Ugotovi, kaj je na tvojem življenju bistvenega in na to moraš vse osredotočiti. 4. Ugotovi, kaj je na tvojem življenju nebistvenega in to odloži. 5. Zanimaj se trenutno za vse dogodke, a ne pusti, da se to zanimanje pregloboko ukorenini. 6. Jej, kadar ti je drago in kar ti je drago, a ne kolikor ti je drago. 7. Pij veliko vode in sadnih sokov. 8. Spi kadar in kjer si truden. 9. Odpočij se za malo minut večkrat na dan. Taki odpomočki podaljšajo življenje. 10. Izberi si svoj poklic, a delo ti mora biti zabava, ne pa kazen. Brezdvomno imajo ta pravila v sebi veliko smisla.

LISTEK.

Duše iz vlc.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. S.
(Dalje.)

Ne da bi mu odgovorila le besedico, je pograbila nož na mizi in ga zavihnila nad glavo proti donu Juanu. A ta jo je že spazil; zgrabil jo je za roko in jo brez težave razorožil. Mislil pa je, da je zdaj opravičen kaznovati jo za takšno prijaznost. Trikrat ali štirikrat jo je objel, da bi jo poljubil. Ali, dasi je bila dona Fausta slabotna in nežna ženska, jo je vendar razdraženost tako razvnela, da se je ustavljala donu Juanu zdaj z rokami, nogami in zobmi, zdaj je grabila za pohištvo. Spočetka je dona Juana doletelo nekaj udarcev, ki se jim je smejal, kmalu pa ga je popadla jeza, ravno tako silovita kakor ljubezen. Brez ozira na to, da ji utegne spraskati nežno kožo, je Fausto pograbil s strastjo in razvila se je razsrijena borba, v kateri je moral nasprotnik podleči za vsako ceno, četudi izdihne, samo da pade. Fausta se je torej zatekla k zadnjemu sredstvu, ki ji je preostalo. Doslej ji je čustvo ženske sramežljivosti branilo, da bi klicala na pomoč; ko pa je videla, da bo premagana, je začela na vso moč kričati.

Don Juan je zdaj čutil, da je žrtev zanj izgubljena, in da mora predvsem misliti na svojo rešitev. Skušal je Fausto odbiti in doseči vrata, pa zapletel se je v oblačila, iz katerih se ni mogel izmotati. Tedaj je pa že slišal vznemirljivi hrup odpirajočih se vrat ter korake in glasove prihajajočih ljudi. Napel je vse moči, da zažene dono Fausto od sebe; pa oprijela se ga je s tako silo za naprsnik, da se je z njo samo zaobrnil, drugega pa ni mogel doseči.

Tako je stala zdaj Fausta pri vratih, ki so se odpirala na znotraj. Kričala je vse naprej. Nakrat pa so se vrata odprla; in pri vходу se je pokazal mož s puško, ki je v začudenju zakričal in nato — ustrelil. Svetilka je ugasnila in don Juan je začutil, da so se roke done Fauste razprošale, njegove pa je obilo nekaj gorkega. Dona Fausta je padla, ali bolj zdrknila na tla. Krogla ji je razbila hrbtnico; namesto roparja je njen oče ubil njo. Don Juan se je čutil prostega. Sredi smodnikovega dima je skočil k stopnicam. Pri tem pa ga je oče udaril s puškinim kopitom in strežaj, ki je skočil za njim, ga je sunil z mečem, ne da bi mu kdo s tem kaj hudega storil. Z mečem v roki si je skušal prebiti pot in ugasniti svetilko strežaju, ki se je iz strahu pred njegovo odločnostjo umaknil nazaj. Don Alonzo de Ojeda pa je bil drzen in neustrašen mož. Brez obotavljanja je naskočil dona Juana: le-ta je prestregel nekaj udarcev in brez dvoma spočetka ni imel drugega namena kakor braniti se. Pri borbah je pa že tako v navadi, da nezavedno in skoraj nehote sledi prestreženemu udarcu protisunek. Namah je oče done Fauste globoko vzdihnil in padel smrtno zadet. Donu Juanu se je zdaj odprla prosta pot. Z enim skokom je premeril stopnice do vrat in kot bi mignil, se je znašel na ulici, ne da bi ga preganjali služabniki, ki so se zbirali nad umirajočim gospodarjem. Na pok puške je bila prihitela tudi dona Tereza, ki je videla ves ta prizor in padla poleg svojega očeta v nezavest. Svojo nesrečo pa je poznala komaj na pol.

Ravno zadnjo čašo motilea je praznil don Garcia, ko je vstopil don Juan. Bled, obrizgan od krvi, blodečih oči, z raztrganim naprsnikom in raztegnjenim ovratnikom se je pobit in težko dihač vrgel v naslonjač, ne da bi spregovoril besedico. Sosed je takoj razumel, da se je pripetilo nekaj hudega. Pustil je dona Juana, da je neke kratki globoko vzdihnil, potem pa ga je vprašal o podrobnostih; z dvema besedama sta bila pri stvari. Don Garcia ni izgubil zlepa svoje privajene mirnosti in je poslušal večkrat presekano pripovedovanje prijateljevo, ne da bi trenil.

»Pijte! Potrebni ste,« je dejal. »To je slaba stvar,« je pristavil, ko je spil tudi sam. »Očeta ubiti je hudo... Sicer je dosti vzgledov za to, da začneva kar pri Cidu. Ali najslabše je to, da nimate petsto dobro oboroženih mož, samih vaših stričnikov, da se ubranite salamanških lokostrelcev in pokojnikovih

sorodnikov... Ukvarjajva se sprva z najnujnejšim...«

Stopil je dva ali trikrat po sobi gori in dol, kakor da bi hotel zbrati svoje misli.

»Ostati v Salamanke,« je povzel, »ko je škandal le preverjeten, bi bilo noro. Don Alonzo de Ojeda je samo kmečki plemenitaš; res. Toda služabniki so vas morali spoznati. Pa vzemimo tudi, da vas niso. Na vseučilišču ste si pridobili sijajen sloves in ne bodo si mogli kaj, da vas ne bi brezimno sumničeli. Kaj torej? Verujte mi, ne preostane drugega kot odpotovati. Čimprej tem bolje. Postali ste tukaj trikrat učenejši, kot to pristojna plemiču iz dobre hiše. Pustite Minervo¹ tu in poskusite se malo z Martom²; bolj se Vam bo posrečilo in pripravi ste za to. Na Flandrskem vihra vojna. Zakaj bi ne šla pobijati krivovercev? Tako bova zlahka odvezana najinih grehov na tem svetu. Amen! Končam kakor v pridigi.«

Kakor talisman je učinkovalo na dona Juana geslo: v Flandrijo! Zapustiti Špansko, to mu je bilo kakor uiti samemu sebi. Sredi vojnih naporov in nevarnosti ga vest ne bo mogla peči.

»V Flandrijo, v Flandrijo!« je vpil. »Pojdiva na vojsko v Flandrijo!«

»Ali iz Salamanke v Bruselj je daleč,« je zopet težko povzel don Garcia, »in na stališču, na kakršnem ste, ne morete prekmalu oditi. Pomislite, ako vas gospod korregidor zaloti vam bo prav težko iti na vojni pohod drugam kot na galere³ njegovega veličanstva.«

Po kratkem pregovarjanju s svojim prijateljem je don Juan takoj slekel svojo dijaško obleko in oblekel telovnik iz okrašenega usnja, kakršnega so tedaj nosili vojaki, in velik sklopni klobuk. Tudi ni pozabil nabiti svojo mošnjo s toliko zlatniki, kolikor jo je don Garcia mogel obremeniti. Vse priprave so bile v nekaj minutah gotove. Podal se je peš na pot, prišel neopažen iz mesta in korakal vso noč in vse naslednje jutro, dokler ga ni vročina dneva prisilila, da se vstavi. V prvem mestu, kamor je prispel, si je kupil konja in se pridružil karavani pot-

¹ Boginja modrosti v latinskih bajkah.

² Bog vojne.

³ Prisilno delo na ladjah. Neke vrste kazni za obsojene v prejšnjih vekih.

nikov. Brez ovir je prispel v Saragoso. Tu je ostal nekaj dni pod imenom dona Juana Karaska. Naslednji dan je odpotoval iz Salamanke tudi don Garcia, ki je pa po drugi poti prispel v Saragoso. Nista se dolgo mudila. Po prav hitro opravljeni pobožnosti pri Naši Gospej od stebra in, ne da bi zamižala pred aragonskimi lepoticami, sta se podala vsak v spremstvu dobrega služabnika v Barcelono, kjer sta se vkrcala za Civita-Vecchia⁴. Utrujenost, morska bolezen, nove pokrajine in lahkotna narava dona Juana — vse to skupaj je uplivalo, da je naglo pozabil na strašne dogodke, ki jih je pustil za seboj. In meseci, ki sta jih prebila v Italiji, so jima tako ugajali, da sta zanemarjala glavni namen njunega potovanja. Ali pričelo jima je zmanjkovati denarja; in pridružila sta se večji tropi rojakov, hrabrih kakor ona, pa praznih mošenj, in se podala na pot v Nemčijo.

V Bruslju je vsak stopil pod zastavo onega kapetana, ki mu je ugajal, in oba prijatelja sta hotela poizkusiti vojno pod poveljstvom kapetana dona Manuela Gomareja, prvič zato ker je bil Andaluzan, drugič pa zato ker je veljal za poveljnika, ki zahteva od svojih vojakov samo poguma in snažnega, dobro ohranjenega orožja, glede pokorščine pa je sicer zelo ustrežljiv.

Le-ta je bil očaran od njune prijetne zunanosti in je ravnal zato z njima dobro in po njunih željah, to se pravi, da ju je porabil vedno v največjih nevarnostih. Sreča jima je bila naklonjena in, kjer je mnogo njunih tovarišev našlo smrt, nista bila niti ranjena in generali so ju odlikovali. Isti dan sta dobila vsak svoje odlikovanje. Odtlej pa sta si v svesti spoštovanja in prijateljstva poglavarjev nosila svoji pravi imeni in začela živeti svoje vsakdanje življenje, to je, da sta prebila dan za dnem s popivanjem in noči s podoknicami najprijetnejšim deklicam v mestu, kjer so taborili čez zimo. Starši so jima odpustili, kar ju ni ravno ganilo, in jima poslali denarne nakaznice na antverpenske bankirje, ki sta jih pa pridno porabila. Mlada, bogata, hrabra in podjetna sta si naglo osvojila mnogo žensk. Ne bom tega našteval. Dovolj bodi, da bravec ve: kadarkoli sta zagledala srčkan dekle, so jima bila dobra vsa sredstva za njeno osvojitve. Obljube, prisege — vse je bilo samo igrača za ta ničvredna razuzdanca. In

⁴ Pristanišče v Italiji.

